

Adatbázisok elmélete 8. előadás

Csima Judit
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Számítástudományi Tsz.
I. B. 136/b
csima@cs.bme.hu
2003. Március 11.

ADATBÁZISOK ELMÉLETE 8. ELŐADÁS

Kulcs: mivel a kapcsolat “egy” jellegű volt, ezért az osztály kulcsa jó lesz kulcsnak a relációsémában is

Mindkét irányban többértékű kapcsolat: Ugyanaz a probléma, mint a halmaz típusú attribútum. Nem lehet jól megoldani, sok sor lesz és a kulcs is elromlik. Ha több ilyen kapcsolat is van \Rightarrow katasztrófa

2

ADATBÁZISOK ELMÉLETE 8. ELŐADÁS

Kapcsolatok átírása

Ha valamelyik irányba egyértékű a kapcsolat: ha a C és D közti kapcsolat D felé egyirányú, akkor a C osztály átírásakor bevesszük a D osztály kulcsát is (ha több van, akkor egyet)

Csak egyik irányból csináljuk, akkor is, ha a másik irányba is “egy” a kapcsolat

```
interface Film (keys (cím, év)){  
    attribute cím;  
    attribute év;  
    attribute hossz;  
    attribute szalagFajta;  
    relationship Stúdió gyártó  
        inverse Stúdió::gyártó; };
```

\Rightarrow Film(cím, év, hossz, szalagFajta, stúdióNév)

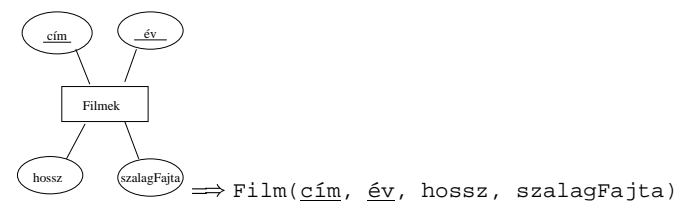
Feltéve, hogy a stúdióNév kulcs a Stúdió osztályban

1

ADATBÁZISOK ELMÉLETE 8. ELŐADÁS

E/K modell átírása

Egyedhalmaz attribútumokkal:

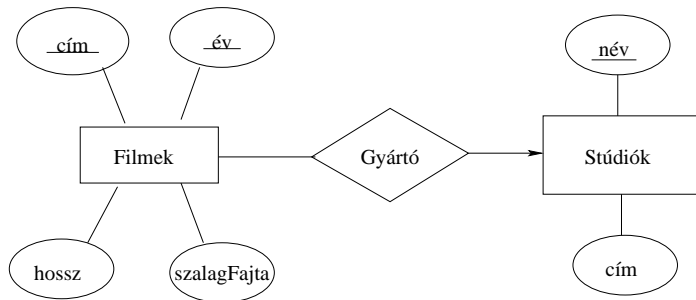
A reláció kulcsa = az egyedhalmaz kulcsa

Egyértékű és többértékű kapcsolat:

\Rightarrow Külön reláció, attribútumai: a kapcsolatban résztvevő egyedhalmaz kulcsainak uniója + kapcsolat attribútumai (esetleg átnevezés)

Az így kapott reláció kulcsa: a kapcsolatban résztvevő egyedhalmaz kulcsainak uniója

3

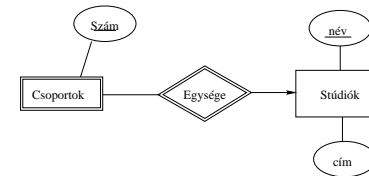
\Rightarrow Gyártó(cím, év, stúdióNév)
 Film(cím, év, hossz, szalagFajta)
 Stúdiók(stúdióNév, cím)

E/K-ból jobban lehet relációt csinálni.

Gyenge egyedhalmazok kezelése

Ha W gyenge egyedhalmaz:

- Nem csak W attribútumait kell tartalmaznia, hanem azokat is, amiktől kulcs lesz. (Dupla keretes kapcsolat.)
- Ez minden olyan kapcsolatra is igaz, melyben W részt vesz és amelyben így szerepel W kulcsa.
- A dupla keretes kapcsolatokhoz nem kell külön reláció (mert az az infó már egyszer szerepel a gyenge egyedhalmaz megadásánál).

Stúdió(név, cím)
 Csoportok(szám, stúdióNév)
 Egység(szám, stúdióNév, név)

Megjegyzés: ha bináris több-egy kapcsolatról van szó, akkor van jobb megoldás is, az amit ODL-nél csináltunk:

ha az E és F közti kapcsolat F felé egyirányú, akkor az E egyedhalmaz átírásakor bevesszük az F osztály kulcsát is. Ez ugyanazért lesz jó, miért az ODL-es és így egyel kevesebb tábla lesz.

Így az előbbi E/K diagram esetén nem kell külön tábla a kapcsolatnak, hanem a Film(cím, év, hossz, szalagFajta, stúdióNév) lesz a Film tábla.

Egység(szám, stúdióNév, név) \Rightarrow Egység(szám, név) hiszen ugyanaz kétszer.

\Rightarrow Egység el is hagyható, hiszen összes attribútuma szerepel a Csoport-ban is.

Ez általában is igaz, hiszen a gyenge egyedhalmaz attribútumai között ott lesz a dupla keretes rombusz minden attribútuma.

Alosztályok kezelése ODL-ben

Film, Rajzfilm, Krimi, KrimiRajzfilm esete. (Itt minden egyed pont egy osztályban lehet benne, ezért kellett KrimiRajzfilm osztályt is megadni, pl. a Macskafogó miatt.)

Minden alosztályhoz egy reláció, minden attribútumával és kapcsolatával (öröklöttekkel is).

Film(cím, év, hossz, szalagFajta, stúdióNév, színésznév)
 Rajzfilm(cím, év, hossz, szalagFajta, stúdióNév, színésznév, hang)
 BűnügyiFilm(cím, év, hossz, szalagFajta, stúdióNév, színésznév, fegyver)
 BűnügyiRajzfilm(cím, év, hossz, szalagFajta, stúdióNév, színésznév, hang, fegyver)

Kulcs: a főosztálynál úgy, ahogy eddig volt, az alosztály meg örökli a kulcsot, ha tudja

8

Alosztályok kezelése E/K modellben

E/K-ban nem kell egy egyednek egyetlen egyedhalmazban lennie (ezért nem lesz itt KrimiRajzfilm egyedhalmaz), előfordulhat, hogy egy filmre vonatkozó információk szét vannak szórva. A relációs sémára való átiráskor gondoskodunk róla, hogy a részinfókból vissza tudjuk állítani az egészet.

Átírás: Minden alosztályhoz csak a főosztály kulcsát és saját attribútumait rendeljük. Az alosztály kulcs a főosztály kulcsa lesz, így a kapcsolatba is ezt viszi magával az alosztály.

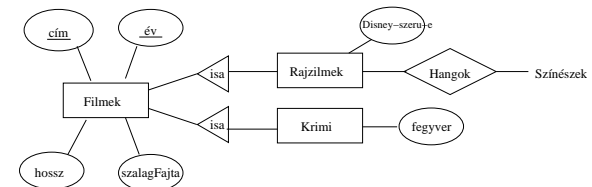
Az "isa" kapcsolathoz nem rendelünk relációt.

10

Hátrány: egy film kereséséhez mind a négy relációt végig kell nézni, ha nem tudjuk, hogy hova tartozik a keresett film.

Megjegyzés: ebben a példában a kulcsok elromlanak a többes kapcsolatok miatt

9

⇒

Film(cím, év, hossz, szalagFajta)
 Rajzfilm(cím, év, Disney-szerű-e)
 Krimi(cím, év, fegyver)
 Hangok(cím, év, Színésznév)

Hátránya: egy film információi több helyre vannak szórva (pl. Macskafogónál: a hossz és a szalagfajta a Film-ben, az, hogy nem Disney-is, az a Rajzfilmben, hangok a Hangokban. De ezeket az infókat össze lehet rakni, a cím, év) kulcs menti természetes illesztéssel).

11

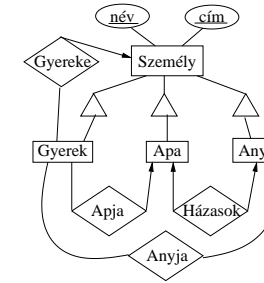
Másik megoldás NULL értékkel

Film(cím, év, hossz, szalagFajta, stúdióNév, színészNév, fegyver)

A hiányzó helyeket NULL-al töltjük ki.

Hátrány:

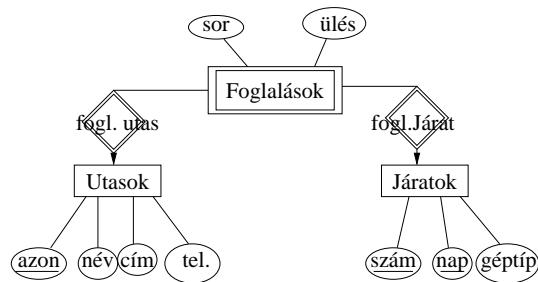
1. elveszíthetünk információt. Pl. egy olyan krimiről, amiben nincs fegyver, nem tudjuk, hogy krimi
2. a (cím, év) pár nem lesz kulcs, ugyanúgy, ahogy az ODL-es átírásnál sem lett

Személy(név, cím); Gyerek(név, cím); Apa(név, cím)
 Anya(név, cím)
 Apja(apanév, apacím, gyereknev, gyerekcím)
 Anyja(anyanév, anyacím, gyereknev, gyerekcím)
 Házast(fnév, fcím, nőnév, nőcím)
 Gyereke(gyereknev, gyerekcím, szülőnev, szülőcím)

Példák

Alakítsuk relációssá:

Utas(azon, név, cím, tel.)
 Járát(szám, nap, géptípus)
 Foglalások(azon, szám, nap, sor, ülés)

Sorkalkulus

Lekérdezőnyelvek típusai:

- relációs algebra (**LEAP**, letölthető, SIGMOD-ról link), **ISBL** *nehezen emészthetőbb, algebrai alapú*; ez volt: láttuk, hogy relációs algebraival jól meg lehet adni relációkat
- sorkalkulus (**SQL egy kicsit, QUEL, INGRES** nyelve), *könnyebben emészthető, logikai alapú*
- oszlopalkulus (**QBE, SQL**) nagyon hasonló

Sorkalkulus (Tuple calculus)

Formális modell, de már hasonlít az igazihoz.

Elsőrendű nyelv relációk kifejezésére.

Változók: t, r, s sorváltozók, a reláció sorainak felel meg

$t^{(k)}$: k oszlopos reláció sorainak felel meg

$t^{(k)}[i]$: A t sorváltozó i -edik komponense.

Pl. egy sor \implies (R. M., Budapest, hamburger, 180), akkor

$t[3]$ = 'hamburger' és $t[\text{ÁR}] = 180$

Cél: sorkalkulussal relációkat megadni, úgy, mint relációs algebrával

A sorkalkulus által kifejezett reláció:

$\{t^{(k)} \mid \phi(t)\} \implies$ a kifejezett reláció azon t -kből áll, amikre $\phi(t)$ igaz, ahol ϕ egy megengedett formula+ valami még.

Megengedett formulák (amik a $\phi(t)$ helyén állhatnak):

atomok :

- $R^{(k)}(t^{(k)})$: (ahol R alapreláció), akkor igaz, ha $t \in R$, azaz a sor benne van a relációban.
- $t^{(k)}[i] \theta s^{(l)}[j]$

$t^{(k)}[i] \theta c$

$c \theta t^{(k)}[i]$

ahol $\theta \in \{<, >, =, \neq, \leq, \geq\}$, t, s sorváltozók, c konstans érték.

Világos, mikor igaz.

építkezési szabályok :

- ϕ, ψ formulák, akkor $\phi \vee \psi, \phi \wedge \psi, \neg \phi$ is formulák.
Világos, hogy mikor igaz.
- ϕ formula, s sorváltozó, akkor $\forall s \phi, \exists s \phi$ is formula.
Világos, hogy mikor igaz.

Kötött változó: ha vonatkozik rá kvantor,

Szabad változó: ha nem,

Sorkalkulus által kifejezett reláció (pontosan) : $\{t^{(k)} \mid \phi(t)\} \implies$ a kifejezett reláció azon k hosszú t vektorokból áll, amikre $\phi(t)$ igaz, ahol ϕ egy megengedett formula és ϕ -ben t az egyetlen szabad változó.